॥ श्रीः ॥

॥ श्री श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीसुमध्वविजयभावप्रकाशिका ॥

॥ अथ प्रथमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ नमो जयात्मने यन्त्रे द्विजराजस्फुरच्छ्रिये। हरेरजस्य प्रिय ते हरये देवतात्मने ॥ १ ॥ कृष्णाय वासुदेवाय श्रीवेदव्यासाय च । नित्यं

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

सततम् । अनाकुलं गोकुलमविनाशि वाग्जातं वेदः ॥ २ ॥ ३ ॥ तमस्तु अज्ञानकारणम् । तत्वप्रदीपात्मको ग्रन्थः तेजोगणश्च वस्तुतत्वानां प्रदीपाकृतिः ॥ ४ ॥ अवताराणां लीलाम् । बळित्था तद्वपुषे धायिदर्शतं, भूषन्नयोधिवभ्रूषु नम्नते, तां सुते कीर्तिं मघवन्महित्वेति सूक्तानि । विष्णोः पदे परमे मध्व उत्सः, विद्वान्मध्व उज्जभाराद्दशे कमित्यादयो मन्त्रवर्णाः । गुणग्राहित्वादयो गुणास्तैराढ्याः ॥ ६ ॥ ७ ॥ अपरं वा अपरपूर्वीकारं वा ॥ ॥ ८ ॥ तीर्थविघ्नकरं दुष्टगजं हत्वा प्रतोषिताः । भरद्वाजादयो धन्यं पुत्रं केसरिणे ददुः ॥ ९ ॥ 'पराक्रमोत्साहमतिप्रतापैः सौन्दर्यमाधुर्यदयानयैश्च । गाम्भीर्यचातुर्यसुवीर्यधैर्यैर्हनूमतः को ह्यधिकस्त्रिलोके । जगज्जिघृक्षोरिव पावकस्य लोकक्षयेष्वेव यथान्तकस्य । हनूमतः स्थास्यति कः पुरस्तात् ससूत्रवृत्त्यर्थपदं महार्थम् । ससंग्रहं साध्यति वै कपीन्द्र' इत्युत्तररामायणे गुणकथने ॥ १० ॥

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

॥ १३ ॥ गुणग्रहीत्रा दोषेतरग्राहिणा ज्याकर्षणेन च पक्षो भागः पतत्रं च ॥ १४ ॥ गोभिर्वाग्भिरद्भिश्च । सीता सीरजा सस्यं च । पलाशिनो वृक्षा मांसादाश्च ॥ १५ ॥ अपक्षपातित्वं सत्सु गुणानुकूल्येन स्थितिः । भोगो- नामाहिशरीरं च ॥ १६ ॥ ३१ ॥ पुरं देहश्च । योगी गूढपुरुषः समा- धिविपाकवांश्च । अदारिभावेन अदो राक्षसस्तस्यारित्वेन दारो दलनं तद्र- हितत्वेन अमृतत्वेन ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ बकः पक्षिविशेषश्च ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ बार्हद्रथं जरासन्धं बृहद्रथसम्बन्धं च । चण्डरणं चण्डानां रणं च ॥ ३६ ॥ ॥ ३७ ॥ पार्थिवा राजानो वृक्षाश्च । तेजः पराक्रमश्च ॥ ३८ ॥ * आभोगः परिपूर्णता । द्विजिह्वान् भुजगान् रत्नवत्प्रधानान् कोपाधि- कान् द्विजिह्वान् मत्सरिणो मणिमत्प्रभृतीन् क्रोधवशांश्च ॥ ३९ ॥

---

* भोगाधिकाभोगवत इत्येकं पदम् ।

SGDF
Sri Gangadhwani Digital Foundation

वायुप्रभवो भीमः । क्रमेण सुव्यक्ततेजाः अग्निः क्रमेण वायुप्रवृद्धः । आशा इच्छाविशेषा दिशश्च । 'स्वनन्ति येऽनिलोद्धूता वेणवस्ते तु कीचका' इति च ॥ ४० ॥ कृष्णेन वर्त्म यस्येति कृष्णवर्त्मा भीमः । विजयो वायुरर्जुनश्च । हेतिरायुधं तेजश्च । भीष्मद्विजाद्यैर्भीषणपक्षिमृगैश्च ॥ ४१ ॥ धार्तराष्ट्राः सितेतरच्चरणा हंसाश्च ॥ ४२ ॥ ॥ ४४ ॥ प्रघातो(हारो) युद्धं घटनं च । रसो वीर्यमुदकं च ॥ ४५ ॥ ॥ ४७ ॥ आखुसुगादिवदव्यक्ताभिप्रायत्वमस्य ॥ ४८ ॥ ५२ ॥ नदिधक्षति स्म 'लट् स्म' इति सूत्रादतीतार्थत्वम् ॥ ५३ ॥ अविदुषामिति तस्मादविदुषां नराणाम् ॥ ५४ ॥ आनन्दाद्यैरित्यादि सर्गान्तश्लोकपदेनानन्दात्मकोऽयं ग्रन्थः । इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

SGDF
Sri Gangadhareshwari Digital Foundation

॥ अथ द्वितीयः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ कृतादीनि त्रीणि युगान्यवतर्तुमिष्टान्यस्येति त्रियुगः । 'युगत्रयावतारत्वात्त्रियुगो विष्णुरुच्यत' इति च ॥ २ ॥ ३ ॥ वर्णोऽक्षरं गुणश्च ॥ ४ ॥ ५ ॥ रजतपीठपुरस्य ओडिपु इत्यपभ्रष्टसञ्ज्ञा । महाय अयनसंक्रमणोत्सवाय ॥ ६ ॥ ७ ॥ विश्वजनीनं विश्वजनहितम् । 'आत्मन्विश्वजनभोगोत्तरपदात् ख' इति ॥ ८ ॥ ९ ॥ शिवरूप्यनामा शिवळ्ळीत्यपभ्रष्टभाषायाम् ॥ १० ॥ विश्वपाजाद् विश्वपालकादजाद् रामान्निमित्तात् । स तत्र परश्वादिना तीर्थं चकारेति ॥ ११ ॥ १२ ॥ अच्छत्वादीनि महाविवेकादीनि विशेषणानि दम्पत्योर्द्रष्टव्यानि । स्वानन्द एव सन्ततिर्मध्वः । 'हनुमान् भीम आनन्द' इति तद्रूपाणि ॥ १३ ॥ १४ ॥ रजतपीठपुरस्थस्य

SGDF
Sri Gangadhareswar Digital Foundation

नारायणत्वं निश्चीयते—'स्वदर्शनोरुव्रतिने निशीथे प्राप्ताय भोगीन्द्रगतो हरिः प्रभुः। स्वं दर्शयित्वा खलु कुब्जमाधवद्विजाय तद्वत्प्रतिमां व्यधापयत्' ॥ ॥ १५ ॥ २२ ॥ समुचित इति ऋतू रजोदर्शनात्पञ्चमादिः शरदादिश्च । अम्बरं वसनं गगनं च । आद्यस्य विष्णोः पक्षपातात् पूर्वपक्षाच्च ॥ २३ ॥ ॥ २४ ॥ लक्षणचणं लक्षणैः प्रसिद्धं 'तेन वित्तश्चञ्चुप् चणपा' विति। नवशब्द एकोनदशके भद्रे च । परमस्य सुन्दरमन्दिरं परमाणि सुन्दरमन्दिराणि नगरे । परमन्यं शत्रुं च ॥ २५ ॥ २६ ॥ विवाहाय गच्छतां केषाश्चिद्दुन्दुभिनादपूर्वात् । एवमपरश्च तदनन्तरमेव दुन्दुभिनादोऽश्रावीति भावः ॥ २७ ॥ २८ ॥ वा ज्ञानं वागतिगन्धनयोः । 'आतो मनिन् क्वनिब्वनिपश्चेति' न्यायात्तस्येदमित्यण् । वासुदेवभक्तोऽपि वासुदेवः । आत एव वृद्धित्वात् ॥ २९ ॥ पूर्वालयस्य मूडिल्लाय इत्यपभ्रंशभाषा ॥ ३० ॥ अत्ररतम-

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

भयमदुष्टं मणिदोषस्त्रास इति च ॥ ३१ ॥ ३५ ॥ प्ररुदितं प्ररोदनं 'आदि कर्मणि क्तः कर्तरि चे'ति ॥ ३६ ॥ पौनःपुन्यं भृशार्थो वा क्रियासमभिहारः ॥ ३७ ॥ ४० ॥ विषे पीते–'वायुरस्मा उपामन्थत्पिनष्टि स्मा कुनन्नामा । केशी विषस्य पात्रेण यद्रुद्रेणे'ति ॥ ४१ ॥ किलापरमार्थे ॥ ॥ ४२ ॥ पदं पादविन्यासो वाक्यावयवश्च । शालीन एव अधृष्ट एव ॥ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ चरतश्चरतश्चर गतिभक्षणयोः ॥ ४५ ॥ शृङ्गं विषाणं शिखरं च । पादाश्च प्रत्यन्तपर्वताश्च ॥ ४६ ॥ ५० ॥ बीजान्तराणि तिन्त्रिणीबीजाख्यानि ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ वासुदेवं वासुदेवं वा वसुदेवसुतं हरिमिव ॥ ५३ ॥ समजनि 'दीपजनबुधपूरितायिप्यायिभ्योऽन्यतरस्या'मिति कर्तरि चिण् ॥ ५४ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां द्वितीयः सर्गः ॥ २ ॥

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

॥ अथ तृतीयः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ बन्धुगृहस्य नडुवैरीत्यपभ्रष्टभाषा ॥ १ ॥ ३ ॥ काननदेवतासदनस्य कुड्वूरु इत्यपभ्रष्टभाषा । अन्तरमवटम् । नारिकेल्युपपदान्तरस्य ताळेकुडे इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ४ ॥ ३४ ॥ आदित्यचन्द्रादयो धर्मसाक्षिणः ॥ ३५ ॥ ४८ ॥ पूगवनस्य तोटन्तिल्लाय इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ॥ ४९ ॥ ५२ ॥ प्रियवयस्य उपाध्यायपुत्रः । तस्यानन्तातीतानि जन्मानि प्रकाशितवान् श्रीमध्वः ॥ ५३ ॥ प्रकटभागवती श्रीमन्नारायणोपनिषत् ॥ ॥ ५४ ॥ ५६ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां तृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥

SGDF
Sri Gangadhara Digital Foundation

॥ अथ चतुर्थः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ ४ ॥ स्ववस्तु स्वस्वामिनं नित्याप्रतिहतं ब्रह्म ॥
॥ ५ ॥ अच्युतप्रेक्षः प्रेक्षा प्रज्ञा प्रतिभेति ॥ ६ ॥ ७ ॥ विप्रतिसारः पश्चा-
त्तापः ॥ ८ ॥ ११ ॥ वचस्विनि 'अस्मायामेधास्रजो विनि' रिति विनिः ॥
॥ १२ ॥ १७ ॥ सुताननेन्दोरस्मरत् 'अधीगर्थदयेशां कर्मणीति' कर्मणि षष्ठी ॥
॥ १८ ॥ महानदी नेत्रावती । ग्रामवरस्य कार्यूरु इत्यपभ्रष्टभाषा । मठान्तरस्य
कुत्याडीत्यपभ्रष्टभाषा ॥ १९ ॥ २१ ॥ वदन्ति सन्तः—'वृद्धौ च माता पितरौ
सती भार्या सुतः शिशुः । अप्यकार्यशतं कृत्वा भर्तव्या मनुरब्रवीत्' इति ॥ २२ ॥
'यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत्' इति श्रुतौ श्रुतः ॥ २३ ॥ ३० ॥ भक्ष-
णादि समस्तकर्म कृत्वा—'भूस्सन्यस्तं मयेत्यादि समस्तन्यसनाभिधानम् ॥
॥ ३१ ॥ ३२ ॥ 'दशममति जनयन्ते'ति मन्त्रवर्णः ॥ ३३ ॥ ३७ ॥ अच्युते

SGDF
Sri Gangadhara Digital Foundation

आत्मा बुद्धिः प्रज्ञास्येत्यच्युतात्माच्युतप्रज्ञः ॥ ३८ ॥ असङ्गभूषा 'सङ्गः सर्वात्मना त्याज्यः स च त्यक्तुं न शक्यते । सद्भिरेव स कर्तव्यः सन्तः सङ्गस्य भेषजम्' इति ॥ ३९ ॥ ४२ ॥ त्रिदिनं य उपन्यासं व्यधाद्विद्वान्निरन्तरम् । वैशेषिकाग्र्यो विजितो वासुदेवाह्वयोऽमुना ॥ ४३ ॥ ५२ ॥ वेद पुरा वेदेत्यस्य लडादेशत्वात् 'पुरि लुङ् चास्मे' इति सूत्रादतीतार्थत्वम् ॥ ५३ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥

॥ अथ पञ्चमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ आनन्दाय तीर्थं शास्त्रमस्येत्यानन्दतीर्थः । आन- ॥ ६ ॥
न्देन विष्णुना शुद्ध इति वा ॥ २ ॥ ३ ॥ अत्र भिदायाम् । अनुमानं 'विमतौ भिन्नौ नियम्यनियामकत्वाद्राजपुरुषवदि'ति । किमिदं विशेषणं पक्षाद्भिन्नमाहोस्विदभिन्नमुत भिन्नाभिन्नम् । नादिमः । सम्बन्धापेक्षयाऽनवस्थानात् । न मध्यमः । पक्षमात्रस्य विशेषणमात्रस्य वाऽभिप्रेतत्वप्रसङ्गात् । न चान्तिमः । उभयदोषापातात् । व्यवस्थाया अपरिहरयमानत्वादित्यखण्डयत् । इदं च विशेषविनिर्मुक्तानां विशेषनिग्राहकम् ॥ ४ ॥ ५ ॥ घटादिदर्शनमसम्प्रतिपन्नमिति चेत् शुक्तिरजतादि च बाध्यत्वादसत्वेनानुभूयमानं सदसद्विलक्षणतया न सम्प्रतिपन्नम् । तत्साधयिष्यते चेत् इदं प्रत्यक्षेण साधितमित्युत्तरमित्यादिशब्दादभिप्रेतम् ॥ ६ ॥ तदप्रतिष्ठां प्रतिपादुकः 'लषपतपदस्थाभूवृषहनकमगमशॄभ्य उकञि' त्युकञ् प्रत्ययः ॥ ७ ॥ 'वैशेषिकविशेषज्ञो वादिसिंहाभिधो द्विजः । महीं विजित्य सम्प्राप्तो बौद्धाग्र्यं बुद्धिसागरम् । खण्डितस्तेन पाण्डित्यात्तत्पक्षापेक्षकोऽभवत् । तौ श्रुत्वा मध्ववैदग्ध्यं प्राप्तौ

SGDF
Sri Gargeshwari Digital Foundation

तद्गुरुमूचतुः । वादिनौ वादकामौ द्वौ भगवंस्त्वामिताविति । बुध्यब्धिबुद्धिमाश्रित्य परो वादी कथां व्यधात्' ॥ ८ ॥ १२ ॥ सदास्पदं नक्षत्रास्पदं च ॥ १३ ॥ सरस्वत्यो वाण्यो नद्यश्च ॥ १४ ॥ २४ ॥ प्रसङ्गे तादृशे सति दुर्भाष्यदूषणादिरूपे ॥ २५ ॥ २८ ॥ शुभपूर्णया शुभेन सुकृतादिना पूर्णया शरदश्च शुभा पूर्णा तिथिः ॥ २९ ॥ ३३ ॥ न्याय्या युक्तयो धर्मप्रवृत्तयश्च वर्त्मना मार्गेण सिद्धान्तेन च ॥ ३४ ॥ अस्मरत् अत्र पयस्विनीतटे ॥ ३५ ॥ ३७ ॥ अग्रांशुनूत्नोपपदाधिवास इत्यस्य कुदु(दि)पुस्तूरु इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ३८ ॥ ४१ ॥ कन्यातीर्थेऽत्र दुर्गा सन्निहिता सुजलावतारस्थाने ॥ ४२ ॥ ४५ ॥ असज्जनानां चापलैः—'अग्रांश्वाद्याश्च तत्रोषुश्चातुर्मास्यं ततो विभोः । दीक्षाविघ्नं चिकीर्षन्तस्ताडनं चाभवत् खलु' ॥ ४६ ॥ ॥ ४७ ॥ स्वातिशयान् 'त्रिंशद्वाराहम(रु)नुवित्कश्चिद्योग्यास विस्मितः ।

॥ ७ ॥ SGDF
Sri Gangadhar(?) Digital Foundation

सूचितेष्वेव सर्वेषु मध्वेनाभ्यधिकेष्वपि' ॥ ४८ ॥ ५१ ॥ अब्जपतङ्गौ चन्द्रार्कौ ॥ ५२ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां पञ्चमः सर्गः ॥ ५ ॥

॥ अथ षष्ठः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ ३ ॥ 'त्रयोऽर्थास्सर्ववेदेषु दशार्थाः सर्वभारते। विष्णोः सहस्रनामापि निरन्तरशतार्थक'मिति। 'सङ्ख्याया अवयवे तयबि'ति सहस्रतयम् ॥ ४ ॥ ६ ॥ 'विश प्रवेशन' इति धातोर्विष्टं ज्ञानरूपं च विश्वम्। टु ओश्वि गतिवृद्ध्योरिति च विना पक्षिणा श्वयतीति विश्वम्। तृतीयोऽतिशय इति त्रिश्वम्। विशेषेण व्याप्तत्वाच्च विशेषेण ज्ञानरूपत्वाच्च विशेषेण नित्यवृद्धत्वाच्च 'विश्वमेव हि सर्वं सर्वं पूर्णमिहोच्यत' इति न्यायेन पूर्णत्वाच्च

SGDF
Sri Gangadharendra Digital Foundation

विश्वम्। एवं 'विश्वो हिरण्यगर्भोऽग्निर्यम' इत्यादेर्विश्वस्य वायोरन्तर्यामित्वाच्च जाग्रत्प्रवर्तकस्य विश्वनामकत्वादित्यादिना रूपेण पञ्चाशदधिकार्थानभ्यधात् ॥ ७ ॥ १२ ॥ 'न वा उदेवा' इति सूक्तम्। 'दद दान' इति ददो दाता 'उत्तापृणन्मर्डितारं' न विन्दत इति अददनिन्दा। अपृणत् अददत् पुमान् पालकं न विन्दते। 'स इद्भोजो यो गृहवे ददात्यन्नकामाय चरते कृशाये'ति दातृप्रशंसनम्। भुङ्क्त इति भोजः। स एव भोज इह परत्र च यो गृहवे ग्रहणयोग्याय ददाति ॥ १३ ॥ 'पृणीयादिन्नाथमानाये'ति पृणीयाच्छब्दस्य 'पृण दान' इति परिपठितं पृणधातुमवदत्। नाथमानाय याचमानाय। 'प्रीङ्-प्रीणन' इति धातुं परोऽवदत् ॥ १४ ॥ जडयन् 'प्रहसति पश्यति तिर्यक् समधिकरक्तेन लोचनेन रुषा। करकिसलयेन चोरुं प्रहरति च तदा सभा चकम्पे च' ॥ १५ ॥ १६ ॥ 'कन्या३वार वायती सोममपि स्रुताविदत्। अस्तं

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

भरन्त्यब्रवीदिन्द्राय सुनवैत्वा शक्राय सुनवैत्वे'त्यादिसूक्तम् । पुरातनी कन्येति कम्पार्थः । सोममवायती जनयन्ती सुतापि प्राप्ता चालभत । गृहं प्रत्यावहन्तीत्यब्रवीत् । इन्द्रायेत्यादि 'य एष को गृहं गृहं विचाकशा'दित्यादि चादरेण । अपाला 'अपालामिन्द्रत्रिष्पूत्व्यकृणोत्सूर्यत्वच'मिति वपुःश्रीदानम् । स्वपाणिभ्यां त्रिरभिमृज्य संशोध्येति अपाला नवयौवनेति चोचे ॥ १७ ॥

॥ २३ ॥ भूसुरप्रवराः श्रुतिप्रष्टारो मुनयो याजोपयाजकौ च अङ्गानि शिक्षादीनि करचरणादीनि च । सूत्राण्येव दीप्रमणयः सूत्रे गुणे दीप्तमणयः ॥ २४ ॥ पादैः सुन्दरपादैः क्रमैः तदभिप्रायैश्च चरणसुन्दरविन्यासक्रमविलासैश्च । भारतमुत्तमं येषु शास्त्रेषु 'इतिहासपुराणाभ्यां वेदं समुपबृंहयेदि' च । भारतेषूत्तमाः पाण्डवाः । आच्छादनं गूहनं वृषलादिषु निवसनं च ॥ २५ ॥ राजसूयादिषु वृत्तां मन्त्रत्वेन यज्ञपत्नीत्वेन च ॥ २६ ॥

SGDF
Sri Gangeshwar Digital Foundation

मौलिसंग्रहणम् । उपनिषद्ग्रहणं केशग्रहणं च । मायी मायावादी व्याजी दुःशासनादिश्च । स्वेश्वरत्वं स्वस्य ब्रह्मत्वं साम्राज्यभोक्तृत्वं च ॥ २७ ॥ सज्जनैर्भीष्मादिभिश्च । सातिशोकमपि कैश्चन विदुरेण धर्मसाक्षिभिर्देवैश्च ॥ ॥ २८ ॥ 'वासुदेवो वा इदमग्र आसीद्दाधर्थ पृथिवीमभितो मयूखैः । आत्मेत्येवोपासीते'त्यादि । 'वासुदेव धरणीधर चक्रपाण' इत्यादि च । हृदि स्वाभिप्राये मनसि च । 'ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः' । 'अथ हैनमुपाक्रोशत् सत्यं भिदा सत्यं भिदा सत्यं भिदा मैवारुवण्यो मैवारुवण्यो मैवारुवण्य' इत्यादिना ॥ २९ ॥ नैष धर्म इति च एष ऐक्यवादः सदसि केशापकर्षणादिश्च ॥ ३० ॥ ॥ ३२ ॥ 'देहोपसंग्रहस्यास्य यत्फलं देवचोदितम् । तत्सिसाधयिषुर्यामि देवगुह्योपपादितमि'ति हेतुवादिनि ॥ ३३ ॥ रजो गुणविशेषो धूलिश्च । मलयमण्डलं मलयसन्निकृष्टविषयो मलयगिरिवलयं च ।

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

सतामालिभिरनुयातः सदाऽलिभिश्च ॥ ३४ ॥ श्रीभागवतादिशास्त्रस्यात्मम-
ज्जनतः परिशोधनं मक्षेपोद्धारादिकम् ॥ ३५ ॥ नितान्तमतिवर्तनं गत्या
गुणैश्च । गाङ्ग ओघः सकृत्सङ्गी शिरसि स्थितिमात्रेणाधःकृतशर्वश्च ॥
॥ ३६ ॥ ५४ ॥ बहुसत्वगणमवन्तं समहाविषमोक्षमहानागं विषमऋषभ-
तेजाः । अयन् गच्छन् ॥ ५५ ॥ सुफुल्लैः कमलाकरैः सुहसितकमलायाः
कराभ्यां च । गन्धर्वादिसुजनानां सुखाय अपरिमितशय्यासहितं सुजनसु-
खप्रयोजनं च । विकसितपुष्पसमूहवृक्षं देवसमूहगतं च । मरतकरत्नमयस्थ-
लैरम्या शोभा यस्य स्थलवदम्यशोभं च ॥ ५६ ॥ स्वम्भृङ्गहेम्ना प्रदीप्तगगनं
हेमवत्प्रदीप्तं वस्त्रं च । कलापः समूहः काञ्ची च कटको नितम्बो वलयं च ।
धरणीधरं गिरिं नारायणम् ॥ ५७ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां
स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां षष्ठः सर्गः ॥ ६ ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

॥ अथ सप्तमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ सत्रं वनं यज्ञविशेषश्च । द्विजाः पक्षिणो ब्राह्मणाश्च । शाखिनो वृक्षा ऐतरेयकौषीतकबाष्कलशाकल्यपैङ्गिकाठकादयश्च ॥ ॥ २ ॥ श्रीशुकाचार्यमुख्यैः समर्यिभिश्च । कमलेष्टतमः कमलारमणः कमलान्येवेष्टतमानि च । परमहंसैः श्वेतच्छदश्रेष्ठैश्च । अमेचकैः श्वेतैर्निर्मलैश्च ॥ ॥ ३ ॥ ११ ॥ पत्रं पलाशं(शपत्रं) च । हरिगौः सूर्यरश्मिरिन्द्रवज्रं च । मुनीनां नन्दनं काश्यपपुत्रं च ॥ १२ ॥ अमृतं मोक्षश्च । श्रितानि साधुपुराणादिपुस्तकान्यस्मिन् शाखासु मेह्नेषु च ॥ १३ ॥ १४ ॥ सप्ततया जटासहिततया ॥ १५ ॥ २९ ॥ हरिं परितः 'अभितः परितः समया निकषा हाप्रतियोगेऽपी'ति कर्मत्वम् ॥ ३० ॥ ३१ ॥ 'तुन्दिवलिवटे र्भ' इति ॥ ३२ ॥

हृदयेऽन्तर्बहिश्च । ब्रह्मसूत्रं वेदान्तसूत्रमुपवीतं च ॥ ३३ ॥ नास्ति नारायणसममिति पत्रालम्बनश्लोको ब्रह्मसदसि ॥ ३४ ॥ ३९ ॥ सहस्रार्थान्नृपीनेष यौगपद्येन पृच्छतः । सहस्रोत्तरदानेन युगपत्पर्यतोषयत् ॥ ४० ॥ ॥ ४५ ॥ ('नखधूराजदिति अत्रोपस्तति चास्ममिन्दिराया') इति च(?) ॥ ॥ ४६ ॥ ४९ ॥ 'उरसा शिरसा दृष्ट्या मनसा वचसा तथा । पद्भ्यां कराभ्यां जानुभ्यां प्रणामोऽष्टाङ्ग ईरित' इति च ॥ ५० ॥ ५२ ॥ उद्वाहः 'पेषंवासवाहनधिषु चे'ति ककारलोपः ॥ ५३ ॥ ५९ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां सप्तमः सर्गः ॥

॥ अथ अष्टमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ २ ॥ कृष्णो देवकीपुत्रश्च । परमार्थसङ्ख्यया परमार्थज्ञानेन भारकोट्यादिरूपया च ॥ ३ ॥ १३ ॥ अनिमिषेश्वरो मत्स्ये-

SGDF
Sri Gurgeshwara Digital Foundation

श्वरः । हयमुखेन वपुषा उद्धतमसुरं निहत्य । सुरेश्वरो हयग्रीवेण वपुषा मधुम् ॥ १४ ॥ अमराणामिन्द्रवैरिणां च अमरेन्द्रवैरिणो हिरण्याक्षस्य च । धरस्य गिरेर्धराया भुवश्च । वराहवान् पुष्णातीति स्वभावकथनम् । वराहो वपुश्चास्य । वीचिमच्चाप्तिके समुद्रे कूर्मतया गर्भीभावजननवृद्धिपरिणामापक्षयविनाशाख्योर्मिमत्संसृतिसमुद्रस्य कच्छं मोक्षं च पाति ॥ १५ ॥ नरसिंहः पुरुषोत्तमश्च । कोपोदये सति नखरमण्डलपराक्रमेण । कोपोदयेन खरचक्रतेजसा च । सरसः सवीर्यः कासाराच्च । पृथुस्थैर्यं स्वस्य रिपुं दैत्यं च । पृथुभूतं सत्वं स्वकीयस्य रिपुं नक्रं च ॥ १६ ॥ वामनरूपकोऽपि अधःकृतबलिनामकासुरः स्वजनायेन्द्राय पदमदात् । बुद्धरूपो वामनोऽल्पशरीरो भूत्वा जिनस्य पुत्रतां प्रकाश्याधःकृतबलवदसुरः स्वजनायैव मोक्षमदात् ॥ १७ ॥ अमुं महाशक्तेस्तापसवरस्य भृगोरन्वयोद्भवं श्रीरामं

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

कथयन्ति । त्रिलोकगुरोः शक्तितापसवरस्य च श्रीवेदव्यासं हरिमिवार्क-
मिव । परशुरेव भासमानरश्मिरस्य मर्त्यदेवा राजान एव तमः । पराः
शुभाश्चासमानाश्च गावो वाचः । मर्त्यानां देवानां तमस्त्वज्ञानम् ॥ १८ ॥ सव-
सूनां देवानां मोददः पूर्वमहिमकरान्वयेऽभवत् श्रीरामः । यस्य जनको दशरथः ।
स हिमकरान्वयेऽभवच्छ्रीकृष्णः । यस्य रथो दशदिशो जितवान् अग्र्याणां
सम्पदां जनको बभूव ॥ १९ ॥ अथ शङ्खचक्रजन्मभरतशत्रुघ्नत्वेन अरीणां
भयजन्म च । तममुष्य लक्ष्मणस्याग्रजं श्रीराममाहुः । अमुष्य कृष्णस्य च ॥
॥ २० ॥ तपस्विना विश्वामित्रेण वनमनीयत । जनकेन मुहुरादृतः । जन-
केनानीयत । दुष्टजनो मारीचादिः कंसश्च । निशाचरीं ताटकां पूतनां
च ॥ २१ ॥ मुनीनां सप्ततन्तुर्यागः सजटासन्ततिश्च । क्रूरकेशवन्तमशुभ-
स्थानं मुख्यं दुर्जनम् । उग्रतं सुबाह्वाख्यं राक्षसम् । केश्यरिष्टनामादिदु-

SGDF
Sri Gangadhar ... Digital Foundation

र्जनं क्षपयन्तम् । उद्यतसुन्दरहस्तम् ॥ २२ ॥ सवने यज्ञे स कृष्णो वने । गावो नयनानि च । प्राप्तकामानां तापसानां स्नेहार्द्रधीगिरो रमणीर्भद्राः । प्राप्तकामतापाः सरसा आर्द्रधीगिरो गोपीकाश्च ॥ २३ ॥ सकलमित्रसंयुतो विश्वामित्रयुतो गोपयुतश्च । भद्रां जनकराजवल्लभां मधुरां पितृप्रियाम् ॥
॥ २४ ॥ ईश्वरधनुः स्वयंवरानीतं कंसेन पूज्यमानं क्षपितमुग्रसेनानां नृपपुत्राणां पौरुषमनेन धनुर्भङ्गेन । क्षपित उग्रसेननृपपुत्रोऽपि येन तत्पौरुषमस्य कृष्णस्य । विप्रगुरुर्विश्वामित्रः सान्दीपनिश्च । अमेयेन च रूपतेजसा जरासन्धविजयादिना पराक्रमेण च ॥ २५ ॥ नृपसुतां सीतां रुग्मिणीं च । राजशात्रवः परशुरामो राजान एव शात्रवाश्च । अब्धिवद्दुर्गममब्धिना दुर्गमं च
॥ २६ ॥ स जगाम वनं स कृष्णः सतामवनं विदधत् । मातृजनः कैकेयी अदितिश्च । महाजयध्वजेन लक्ष्मणाख्येन अग्र्यसुहृदा । अमुदा विना ।

महाविजयेन ध्वजचिह्नेन विना गरुडेन च ॥ २७ ॥ पर्वतादिदुर्गमस्थानानि गिरिदुर्गादीनि च । खरदूषणादीन् राक्षसान् विनिहत्य महातमो नरकमनयत् । क्रूरदोषानादिदैत्यान् मुरादीन्निहत्य नरकदैत्यं च महातमोऽनयत् ॥
॥ २८ ॥ सुन्दराश्रमप्राङ्गणसम्बद्धतेजसा सीतया । अश्रमाजौ रचितोरुपराक्रमया सत्यया च । आकुलीकृतसुरपालकारिसमूहहृत् । सुराणां पारिजातहृत् । धाम तेजो गृहं च ॥ २९ ॥ निजां श्रियं सीतां हरन्तं दशकं दशाननं हरितामधीशानां नराणां मण्डलं विजित्य परभीषणमन्यभयङ्करम् । निजानां पाण्डवानां श्रियं हरन्तं सुयोधनम् । हरितां दशकम् । अधिकेशनरदेवसमूहं विजित्य स्फुरिताम् ॥ ३० ॥ पवननन्दनो हनुमान् भीमश्च । गत्वा इन्द्रसुतवर्धकः शरेण वालिच्छेदकः । वाचार्जुनाप्यायकश्च । हरिसूनवे सुग्रीवाय युधिष्ठिराय च ॥ ३१ ॥ दयितायाः दयितानां च । उरुवा-

SGDF
Sri Gurgeshwar Digital Foundation

र्तया मरुत्सुतमुखेन प्रवृत्तया मरुत्सुतादिप्रवृत्तया च । हरितिग्मचक्रं वानर-
तीक्ष्णसैन्यं रविवत्तीक्ष्णचक्रं सुदर्शनं च । राक्षसाः पुण्यजनाश्च ॥ ३२ ॥
कुम्भकर्णाख्यगजराजमक्षिणोत् । ससहोदरं सरावणं सेन्द्रजितं पृथुसैन्यं
भुवो भारायितं धरणीभरं पृथुसैन्यं च कृष्णः पृथुमस्तककर्णगजराजं ससहः
सौजस्कम् । अदरं निर्भयं सदैत्यम् । इषूणां चक्रेण इषुभिश्चक्रेण च ॥ ३३ ॥
हुतवहं प्रविष्टया शपथरूपेण स्वर्गारोहणकाले रुग्मिण्या च । धामायोध्यां
वैकुण्ठं च ॥ ३४ ॥ विदितात् विष्णुयशोनिमित्तादमलात्मनो द्विजान्महि-
दासनामा पूज्यचरणोऽभूत् । महिभिर्दासैः पूज्यचरणः कल्की विष्णुयशसोऽ
भूत् । बहुधा प्रकारेण महोपद्रववति जगति स्फुटवाक्यस्थितिं वैष्णवतन्त्र-
शास्त्रविरचनया बहुधामहेतिं बहुतेजस्कमायुधम् । अतिदीप्तवज्रवत्स्थितिम् ॥
॥ ३५ सुतपसो रुचिप्रजापतेः पापपङ्करहितादपापात् कर्दमप्रजापतेः सुतपो-

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

वाञ्छात् । मानवी आकूतिर्देवहूतिश्च देवराट् इन्द्रः कालेन देवानजीजनत् ।
सदेवश्रेष्ठः सुमनसः सज्जनान् । सुभक्तिपूर्णानकरोत् साह्वयसमयेन कृतेन ॥
॥ ३६ ॥ वरस्मितादिविलासवनी धन्वन्तरितनुः पयसां धरस्य च परस्परघ-
ट्टनात् प्रकटीभवन्ती नवयौव्वनाकृतिर्विलासिनीतनुर्वरस्त्रीमूर्तिस्स्तनपरस्पर-
संहत्या स्पष्टयौव्वनवती आकृतिरस्याः । असुराणामहितामसुरेष्वाहिताम् ॥
॥ ३७ ॥ दत्तनामा सुजनायात्मशुद्धिदः सुकुमाररूपी भद्रः सुजनाय दत्तं
पदं पुनर्येन कुमाररूपी अत्रिणा ऊढया अनसूयया धृतो मुनिश्रेष्ठैर्धृतया
असूयारहितया शुद्धमनीषया ध्यातश्च ॥ ३८ ॥ ऋषभो नाम राजा भूत्वा
यतीन्द्रलक्षणं वपुरुद्वहन् एष सतां दयित ऋषभः प्रियः स्वामी धरणीधरः
श्रेष्ठश्वेतच्छदलक्षणवपुरुद्वहन् ॥ ३९ ॥ अयं हरिनामा उदपादि हरिर्हियं
धर्मतनयो नारायणो नाम ॥ ४० ॥ ५१ ॥ महीधरो गिरिर्हरिश्च । द्विजरा-

SGDF
Sri Gangadharesvara Digital Foundation

जश्चन्द्रो व्यासश्च ॥ ५२ ॥ ५४ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

॥ अथ नवमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ ६ ॥ सर्वेषामपि भक्तानामनुल्लङ्घ्यं क्षणं स्मरन् । गमनत्वरितो मध्वः सर्वेभ्योऽपि क्षणं ददौ ॥ ७ ॥ ११ ॥ भारतीविजय-सच्चिदानन्द-ब्रह्मघोष-शतानन्द-उद्वर्त-विजय-रुद्रभट्ट-वामन-यादवप्रकाश-रामानुज-भर्तृप्रपञ्च-द्रविड-ब्रह्मदत्त-भास्कर-पिशाच-वृत्तिकार-विजयभट्ट-विष्णुक्रान्त-वादीन्द्र-माधवदास-सङ्करकृतान्येकविंशतिकुभाष्याणि ॥ १२ ॥ २५ ॥ कः प्राप्नुयाद्ब्रह्मा च ॥ २६ ॥ ३४ ॥ एकदृष्टिमिव काकमिव (रूपिणमैक्यज्ञानमिव च?) । मानसान्मनसः सरश्श्रेष्ठाच्च ॥ ३५ ॥ ३७ ॥ सुसमयप्रका-

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

शनात् सुशास्त्रव्याख्यानात् सुकालोदयाच्च ॥ ३८ ॥ सुदर्शनं सच्छास्त्रं चक्रं च ॥ ३९ ॥ ४३ ॥ दैवतप्रतिभया दैवतलब्धप्रज्ञया रुद्राख्यदेववरजप्रज्ञया च । जराघटितगोत्रो जरासम्बद्धगोत्रो मरडिताय इत्यपभ्रष्ट भाषा जरासन्धश्च ॥ ४४ ॥ प्रियतम उपाध्यायसुतः युधिष्ठिरश्च । भूधरो राजा । समर्थौ पूर्वपश्चिमपक्षाधिपौ भूधरसमर्था राजश्रेष्ठाश्च ॥ ४५ ॥ ४७ ॥ अध्वर्युप्रैषानन्तरा प्रणवान्ता याज्या । पूर्वभाविनी ऋगनुवाक्या । वषट्कारान्ता याज्यमहावीरप्रस्तोतृसामादयः प्रवर्ग्यविभवाः । अनवरतमुच्यमानाः प्रणवान्ता ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्तादित्याद्या ऋचोऽभिष्टवाः ॥ ४८ ॥ विश्वदेवाग्निमारुतमरुत्वतीयश्रेष्ठा विश्वदेवसम्बन्धिनीस्तत्तन्मन्त्रसम्बन्धेनास्त्ररूपा आयुधसन्ततीश्च ॥ ॥ ४९ ॥ 'देवावै सोमस्य राज्ञोग्रवेगे(येये) न समपादयन्नहं प्रथमं पिबेयमहं प्रथमं पिबेयमित्येवाकामयन्त ते सम्पादयंस्ततोऽब्रुवन् हन्ताहिमया समयो न इच्छे·

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

ष्यति स प्रथमः सोमस्य पास्यतीति तथेति आजिमयुस्तेषामाजिं यातानामभिसृष्टानां वायुर्मुखं प्रथमः प्रत्यपद्यताथेन्द्रो मित्रावरुणावथाश्विनौ सोऽवेदिन्द्रो वायुमुद्वेजयमिति तमनुपरापतत् सहनावथोज्जेयावेतिसनेत्यब्रवीदहमेवोज्जेष्यामीति तृतीयमथोज्जागावेति नेति हैवाब्रवीदहमेवोज्जेष्यामीति तुरीयमथोज्जायावेति तथेति तं तुरीयेत्यार्जतत्तुरीयभागिन्द्रोऽभवत्त्रिभाग्वायुरि'त्यैतरेयब्राह्मणे। अग्रं पिबा मधूनां सुतं वायो दिविष्टिषु। त्वं हि पूर्वपा असि। देवा दिधिषे पूर्वपेयमित्यादि श्रुतिसिद्धं तत् ॥ ५० ॥ ५२ ॥ सरस्वतीगोदावर्यादिनदीः स्नानपानादिना वृत्तिकरीः स्वर्गादिदानेन प्रवृत्तिकरीर्वाचोऽप्यतीत्य तासां सर्वासां विष्णुविषयत्वसाधनेन मोक्षप्रतिपादनेन। समतीतगोत्रकः समतीतविन्ध्यादिः समतीतवैश्वामित्रादिगोत्रकर्मा च ॥ ५३ ॥ ५५ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां नवमः सर्गः ॥ ९ ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

॥ अथ दशमः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ समस्कुरुत 'सम्परिभ्यां करोतौ भूषण' इति सुडागमः । माधवः श्रीकान्तो वसन्तोत्तरभागश्च । भृगुकुलतिलकस्थानं परशुरामक्षेत्रं शुक्रक्षेत्रं वृषभराशि च ॥ १ ॥ सुवृत्तानि आर्यागीत्यादिकानि सुचरितानि च । नायकः काव्यप्रतिपाद्यगुणः स्वामी च ॥ २ ॥ ५ ॥ न । अनेनेन । अनेन । अनेनोनूनेन । ननु । नुन्नाः । नानानाः । नो । नूनं । नानेनानूनना । अनुन्नः । इति पदच्छेदः । कथमिदं महीयोमतिमाहात्म्यात्सम्भवतीत्याशङ्कयोच्यते । अनेन ननु नानानाः ननुन्नाः नो । अनेन प्राणांशेन ननु नानाप्राणिनः न प्रेरिता नो । अनाः प्राणास्तत्सम्बन्धित्वादानाः प्राणिनः । कीदृग्भूतेन अनेनोनूनेन अनेनाश्वायमनूनश्चेति । नूनं

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

प्राय: कुत: । नानेनानूनना नानेनेषु नानेश्वरेषु ब्रह्मरुद्रादिषु अनूनना पूर्णपुरुष: अनेनाप्रेरित: ॥ ६ ॥ यं स्मरतामशेषसंसारप्रभवोऽसुखाब्धिरपैति । यत्स्तवने च रता यमानन्तरुद्रसमर्था भान्ति स्म ॥ ७ ॥ १९ ॥ करतलगतपटपिण्डं कनकमिति विचिन्त्य हन्तुकामा मध्वं परस्परं जघ्नु: ॥ ॥ २० ॥ अन्यत्र 'दस्यूनवाप्तानवलोक्य सोऽब्रवीत् को मेऽस्ति शिष्यो विभयो जवीत्यलम् । अभ्यासवांस्तूर्णमुपेन्द्रतीर्थस्तत्तेजसा क्रूरचमूं प्रभोऽभ्ययात् ॥ २१ ॥ अपरत्र च 'अचलास्तिष्ठतेत्युक्त्वा शिष्यान् दस्यूनवञ्चयत् । मध्वस्तेऽपि गता: पश्चात्तत्र नैक्षन्त कञ्चन ॥ २२ ॥ मध्वं दुर्विषहं मत्वा देवं सङ्क्षुब्ध चाग्रत: । आयान्तं सत्यतीर्थार्यं जिघांसुर्व्याघ्र आपतत् ॥ ॥ २३ ॥ तीर्थं स्वपार्श्वभूमिं च मोक्तुं नेच्छति सन्मतौ । त्वत्स्नानाम्बुनि गङ्गा स्याच्छिलास्वास्वहमित्यदात् ॥ २४ ॥ ३१ ॥ जनता जनसमूह: ।

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

'ग्रामजनबन्धुभ्यस्तलि'ति तल् ॥ ३२ ॥ ३७ ॥ वीरम्मन्या 'आत्ममाने खश्चे'ति खश् । 'अरुर्द्विषदजन्तस्यमुमि'ति मुम् ॥ ३८ ॥ ४२ ॥ ज्ञानपदार्थं पृच्छन्तं प्रति भगवानूचे—त्वं येन केनचिज्ज्ञानेन सहितो नवा । ज्ञान्यस्मीति वदसि चेज्ज्ञानाङ्गीकारिणा त्वया स ज्ञानपदार्थो ज्ञात एव । नेति वदसि चेत् सर्वज्ञानरहितस्य तव प्रश्नशब्दानां तद्विषयाणां चार्थानामज्ञानात् प्रश्न एव न घटेत ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ असमये अये इष्टधिया जगतो जननं वर्तते । अये दैवे ब्रह्मणि वर्तमानया स्वेच्छाविषयया बुध्या जगतो जननं न तु मायया । समये समये काले काले । समये वेदान्तशास्त्रे प्रथिते न त्ववाच्ये । इदं समया इते अस्य चेतनजातस्य समीपे गते न त्वनेनैक्यवति । 'अभितः परित' इत्यादिना द्वितीया न केवलं जननं सनिरासं ससंहारं स्थितियुक् च । स्ववभासमये स्वच्छज्ञानमये न त्वशुद्धे ब्रह्मणि । असमया असदृशया ॥

SGDF
Sri Gangadharesvari Digital Foundation

॥ ४५ ॥ वर्तस्वेत्यादौ 'समुच्चयेऽन्यतरस्यामि'ति हिस्वयोः समुच्चयार्थत्वम् । अध्यधीत्यत्र 'उपर्यध्यधसः सामीप्य'इति द्विर्वचनम् । द्वितीया च 'उभसर्वतसोः कार्याधिगुपर्यादिषु त्रिषु । द्वितीयाम्रेडितान्तेषु ततोऽन्यत्रापि दृश्यते' इति । अनेन जगता दीव्यति च । 'दिवः कर्म चे'ति कर्मत्वं करणस्य । 'जासिनिप्रहणनाटक्राथपिषां हिंसाया'मिति कर्मणि षष्ठी च । दुष्टानुज्जासयति च ॥ ॥ ४६ ॥ सा व्याख्या प्रकाशयामास ॥ ४७ ॥ या मायया अनमा आस मायावाद्यभिमतया मायया जगन्मिथ्यात्वसाधिकया नमनरहिताभूत् । गुणगुण्यादीनां भेदे सम्बन्धापेक्षयानवस्था । अभेदे गुणादिमात्रं गुण्यादिमात्रं वा । भेदाभेदे स्वव्याहतिरिति तेषां खण्डने परेषामनुयोग एव । तस्मान्मायामय एवेति तत्पक्षे मायापालिते नमन्ति(न मनन्ति)ह्यपरे । समानया 'इन्द्रो मायाभिः पुरुरूप ईयते' इति मानाभाससहितया । इयं व्याख्या गुणगुण्यादिभावं

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

विशेषाङ्गीकारेणैवाभेदेन घटयित्वा मायाशब्दस्य च 'मायेति भगवत्प्रज्ञे'त्या-
दिना विषयान्तरं प्रदर्श्य तन्मायां वन्ध्याकुमारीसमानां करोति । ततया
व्याप्तया अयमा अद्वन्द्वा । नयासनानास-न । 'विषयस्तद्विचारश्च हेतूदाहृ-
तिसंशयाः । पक्षौ प्रयोजनं चैव नयोऽष्टाङ्गः प्रकीर्तित' इति प्रसिद्धो नय
आसनं यस्यास्सा नयासना नास न न बभूवेति न । सा व्याख्या अर्थान्
प्रकाशयामास । अतया तद्विरुद्धया दुःशास्त्रव्याख्यया यातना भवति ।
अललना ललनं विलासः सुखं तद्रहिता । नियमेनान्धतमसक्लेश इत्यर्थः ।
अथवा माययाङ्गीक्रियमाणया यातना ॥ ४८ ॥ 'तपस्विव्रतस्थितं डाम्भं ज्ञात्वा
मारीचमभ्यधात् । मध्वः परीक्षया चैनं ते विष्णुद्वेषिणं विदुः । यौधोऽत्र
राजाहमितीरितो गुरुं तवायुधं क्वेति जगाद सत्यवाक् । खातेऽमुनोक्ते कुतले
महागदां दृष्ट्वाप्तवाचं श्रदधुर्गुरुं हि ते । (यौधोऽत्र राजा त्वमितीरितेऽमुना ममा-

SGDF
Sri Gangadhareshwar Digital Foundation

युग्मं क्वेति जगाद सत्यवागि'ति) पूर्वार्धे पाठान्तरम् ॥ ४९ ॥ अन्यत्र 'ततोऽयमायाति तमर्चयेति स्थानाधिकारी जटिनं त्रिशूलिनम् । स्वप्ने ब्रुवाणं त्रिरवेक्ष्य दूरतः प्रायादुदन्तं च जगाद विस्मितः' ॥ ५० ॥ ॥ ५१ ॥ पञ्चकत्रिकं पञ्चदशकं तद्युगं त्रिंशत् । 'देवैः समं रहसि देवगृहे प्रवृत्तो राज्ञा कवाटविवृतौ प्रसभोदितोऽसौ । । ऊचेऽधुना व्रजसि चेदिह नश्यसीति राजाथ विस्मितमना व्यवृणोत्कवाटम् । रक्तेक्षणं पुरुषसिंहमवेक्षमाणः सद्यो भयान्निजपुरोहितमाह्वयत्सः । क्षन्तव्यमित्यसकृदानमति द्विजेऽसौ षण्मासमायुरददान्नृपतेर्दयालुः । राज्ञार्थितोऽत्र वसतावखिलांश्च शिष्यान् प्रस्थाप्य वायुवदभूदखिलैरदृश्यः । षष्ठेऽथ मासि परचक्रपराक्रमेण राजा सराज्यनगरो विवशो ननाश' ॥ ५२ ॥ गोविषयस्य पशुपे इत्यपभ्रष्टभाषा । 'दिव्यगेयविदग्धोऽसौ सर्वज्ञ इति याचितः । विद्वद्भिरत्र कृतवान् गानशास्त्रं सुदुर्लभम्' ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

॥ ५३ ॥ ५५ ॥ सफलसुमनः सफलसुचित्तं फलपुष्पसहितं च । अविपल्लवं विपदो लवेनापि रहितमविगतपल्लवं च ॥ ५६ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां दशमः सर्गः ॥ १० ॥

॥ अथ एकादशः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ विचन्द्रायां क्षपायां तु चन्द्रिकाभ्रमिणो जनाः । शेषस्य तेजस्यथ तं यान्तं मध्वो व्यदर्शत् ॥ १ ॥ ५ ॥ 'शब्दयोनिरि'त्यारभ्य 'श्यामावदाताः शतपत्रलोचना' इत्यादिशुकोक्तिः । धानापूपा मांसकामाः सदा पायसकर्दमा' इत्यादिशारदोक्तिः ॥ ६ ॥ ९ ॥ आच्छादनं स्याद्वलभीगृहाणां गोपानसी दारु च वक्रसंस्थम् । नीध्रं वलीकं पटलान्तमाहुः

SGDF
Sri Gangadhara Digital Foundation

कपोतपालीं च विटङ्कसञ्ज्ञा’मिति । ‘हृद्भगसिन्ध्वन्ते पूर्वपदस्य चे’ति पूर्वपदवृद्धिः । सौरसैन्धवपयोभिः ॥ १० ॥ विकटा श्रेष्ठा च ॥ ११ ॥ ॥ २८ ॥ अन्या असुचिरद्युतीर्विद्युतो दधति । अम्बरं च स्वयं न दधति किन्त्वम्बरेण धार्यन्ते दुन्दुभिस्वनाश्चेति । सुपयोधराः सुकुचाः सुजलधराश्च । ‘द्व्यष्टवर्षा तु या योषिच्छ्यामा जलधरावलि’रिति । जलधरावलित्वं चात्र गुणतो न कालतः ॥ २९ ॥ परभागो गुणान्तरसम्बन्धाद्गुणोत्कर्षः यथा श्वेतसिचये कौसुम्भतन्तुतत्या ॥ ३० ॥ ३१ ॥ करपल्लवादिभिः मगतासु इत्थं भूतलक्षणे तृतीया ॥ ३५ ॥ किलापरमार्थे ॥ ३६ ॥ ॥ ४१ ॥ कुवलयवदीक्षणमरविन्दवद्रुचिराननम् । शुकवच्छोभनस्वरः । हंसकं चरणाभरणं प्रियायाः । शरदस्तु कुवलयमेवेक्षणमरविन्दमेव रुचिराननं शोभनशुकस्वर एव स्वरः मुखराः श्वेतच्छदाः ॥ ४२ ॥ हिमऋतुः ‘ऋत्यकः’

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

इति प्रकृतिभावः । सुसखा 'राजाहःसखिभ्यष्टजि'ति टचो 'न पूजनादि' त्यपवादः ॥ ४३ ॥ ७१ ॥ सुखबोधावेव सौरभसुरूपगुणाश्चास्य 'सद्देहः सुखगन्धश्च ज्ञानभाः सत्पराक्रम'इति श्रुतेः ॥ ७२ ॥ ७४ ॥ वैकुण्ठे वर्तमानानां जनानां श्रीविशेषाश्चित्तवाचामगोचराः । वैकुण्ठेन प्राप्ते । लक्ष्मीगरुडानन्तब्रह्मादिभिः शक्रादिनानाविशिष्टजनैश्च श्लाघ्ये तत्र युक्तमेवंविधत्वम् ॥ ॥ ७५ ॥ 'स यदि पितृलोककामो भवति सङ्कल्पादेव पितरः समुत्तिष्ठन्तीति । सयदि स्त्रीलोककाम इत्याद्यु'क्त्वा 'यं यमर्थमभिकामो भवति । (सोऽस्य सङ्कल्पादेव भवति) यं यं कामं कामयते सोऽस्यसङ्कल्पादेव समुत्तिष्ठती' त्यादयो वेदाः ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायामेकादशः सर्गः ॥ ११ ॥

SGDF
Sri Gangadhareshwar Digital Foundation

॥ अथ द्वादशः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ चोलजः पद्मतीर्थो नाम । 'यो गुप्तपटलोक्तायां भैरवीचक्रसङ्गतौ । साङ्कर्यां परविद्यायां महावाग्म्यसतां गुरुः' । द्वीपी पुण्डरीकपुरी ॥ २ ॥ अशुभानां धारकस्य चोलजस्य अलोलं स्थिरं कोपि कोपविशिष्टं सज्जनेषु मात्सर्यं बद्धुं गामूचे । कोऽप्यलं वाचालः शकुनेः समानः ॥ ॥ ३ ॥ ४ ॥ 'साधीयः द्विवचनविभज्योपपदे तरबीयसुनावि'तीयसुन् । 'अन्तिकबाढयोर्नेदसाधावि'ति बाढशब्दस्य साधादेशः ॥ ५ ॥ ७ ॥ भाट्टा भा(भ)ट्टानुव्रता वनपरिचयरहिताः । अर्कप्रभा । अविरलतरुमत्त्वात् । माहायानिका बौद्धा महायानसम्बन्धिनश्च ॥ ८ ॥ ॥ १३ ॥ जालं समूहः जलचरबन्धकं च । गौणा माधुर्यवाग्मित्वादिगुणसम्बन्धिनस्तन्तुकृताश्च ।

॥ २० ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

शङ्खचक्रं शङ्खानां कम्बूनां मण्डलं च ॥ १४ ॥ १५ ॥ उक्त्वा खलु न वक्तव्यम् । 'अलंखल्वोः प्रतिषेधयोः प्राचां क्त्वे'ति ॥ १६ ॥ १८ ॥ बाध्यतां बाधज्ञानगम्यतां बाध्यतां च ॥ १९ ॥ पालनवशीकरणस्तम्भन-विद्वेषणोच्चाटनमारणानि षट्कर्माणि ॥ २० ॥ २२ ॥ परः शत्रुरन्यश्च ॥ ॥ २३ ॥ ३० ॥ उक्ताङ्गेभ्यः कादिकान् 'अकुहविसर्जनीयानां कण्ठ'इत्या-द्युक्तस्थानेभ्यः ककारादीन् 'ब्रह्मा शिरसि ललाटे रुद्र'इत्याद्युक्ताङ्गेभ्यो ब्रह्मादिकान् व्यञ्जयन्तम् । तत्तन्मात्राव्यञ्जनादौ कादीनामुचितमात्रानुकू-ल्येन व्यञ्जने अपरुषव्यक्तत्वे च । आदिशब्दा'देकमात्रो भवेद्ध्रस्वो द्विमात्रो दीर्घ उच्यते । त्रिमात्रस्तु प्लुतो ज्ञेयो व्यञ्जनं त्वर्धमात्रकम् । यथा व्याघ्री हरेत्पोतं दंष्ट्राभ्यां न तु पीडयेत् । भीता पतनभेदाभ्यां तद्वद्वर्णान् प्रयोजयेत्' इति च । अपरुषव्यक्तत्वे शब्दतन्मात्रादिसृष्टौ भूतादि सृष्टौ च ।

SGDF
Sri Gurudev Digital Foundation

किं बहुना -तिस्रोऽवस्थास्तद्गुणैः पश्यन्ती मध्यमा वैखरीति शब्दस्फोरणसमये तिस्रोऽवस्थास्तत्तद्देवताध्यानात्मकैर्गुणैः । 'तां पश्यन्तीं प्रथममुदितां मध्यमां बुद्धिसंस्थां वाचं चक्रे करणविशदां वैखरीं च प्रपद्ये' इति च । सृष्टिस्थितिसंहारावस्थास्तद्गुणैस्सत्वादिभिश्च ॥ ३१ ॥ आदौ बाल्ये ह्रस्वत्वेन ह्रस्वरूपत्वेन पादौ वर्तयन् गच्छन् मात्रा दृश्यमानः चरणक्षमो मम शिशुरिति प्रीत्या गोवत्सानामनुवृत्त्या । अन्यगोपीश्च विगतवृत्त्यन्तराः कुर्वन् स्वलीलया हि गोविन्दः । 'आदिह्रस्वा वत्सानुसृतिरन्त्या वत्सानुसारिणी । पाकवत्युभयह्रस्वा दीर्घमध्या पिपीलिका । अर्धमात्रा वत्सानुसृतिस्तथा वत्सानुसारिणी । पाकवती पादोना पाकमात्रा पिपीलिके'ति शिक्षायाम् । स ईं महीं धुनिमेतो ररम्णात्सो अस्नातॄनपारयत्स्वस्ति । त उत्स्नाय धृतव्रता आदित्या इति एतासां निदर्शनम् । आदौ ह्रस्वत्वेन वत्सानुसृत्याख्यायां

SGDF
Sri Gangadhar Digital Foundation

विवृत्तौ कालस्य मात्रापरिमाणस्य चतुरंशस्य द्वावंशौ वर्तयन् दृश्यमानोऽन्याः पाकवत्याद्याश्च विवृत्तीरन्यरूपाः कुर्वन्। (न चान्यथान्वयात् श्लेषस्य न्यायभङ्ग आशङ्कनीयः। रूपाः श्लेषस्य न्यायभङ्ग आशङ्कनेऽत्राहीनेन मूले विरहित परिकर इत्यादिवत्सम्भवात्?) न चात्रान्यथान्वयात् श्लेषस्य समग्रस्य भङ्गः शङ्कनीयः। रूपाः श्लेषस्य यायभङ्ग आशङ्कहीनेन मूले विरहितपरीकर इत्यादिवत्सम्भवात्?) ॥ ३२ ॥ श्रेयस्करैः शिक्षाद्यङ्गैर्व्यक्ताभिप्राया। अवयवेषु स्पष्टविलासा च। अनुनासिकतया क्रियमाणा वर्धितमात्राः स्वरा रङ्गास्तैरारूढा स्वयंवरप्राङ्कणमारूढा च। स्वरा उदात्तादयश्च ॥ ३३ ॥ शिक्षायां प्रतिपाद्यमानोच्चारणशिक्षया प्रकटितानां लक्षणानां लक्ष्यम् ॥ ३४ ॥ ३९ ॥ अग्निना रयिमश्नवदित्यत्र ना इत्ययमाङादेशः । 'आङो नास्त्रिया'मिति सूत्रात् । तां संहितां श्रुत्वा अग्नीति पदं विभज्य नारेतिपदमुक्तवन्तम् । अनधीतवानपि

निव

SGDF
Sri Gangadhar Digital Foundation

हि पुण्डरीकपूर्नेनु शाब्दिकः कथमिदं वदेदिति । अतिशङ्कि मा दशमतेर्हि किङ्करी सकलस्य चोदयति शारदा गिरः ॥ ४० ॥ ४१ ॥ कृष्णाभीष्टा कृष्णस्य व्यासस्याभीष्टा कृष्णेवाभीष्टा च । शास्त्रमिति विस्पष्टसञ्ज्ञास्याः शास्त्रे भारतादौ विस्पष्टसञ्ज्ञा च । सद्विजेन लिकुचशेखरेण शङ्करार्येण धौम्येन च ॥ ॥ ४२ ॥ सार्यः सश्रेष्ठः । गोगणैर्वाग्गणैः शरगणैश्च । संयम्य निरुध्य बध्वा च । अन्तर्यन्तृकामेनान्तर्यामिणो वाञ्च्छयान्तःप्रेरकेण मन्मथेन च । श्रीर्जयश्रीः पाञ्चाली च ॥ ४३ ॥ योऽसौ पुरा भद्रं सज्जनं क्षेप्तुं हेतुः सौभद्रं च । सौख्यदाख्यं शङ्करार्यनामानं श्रवणेन स्वसुखकरनामानं च ॥ ॥ ४४ ॥ यो जनः पुण्डरीकपुरी द्रौग्यादिश्च । गोततीः पञ्चपैर्गोविशेषैरयत् । तेन कृतस्योपन्यासस्यापशब्दार्थ(दि)दोषप्रकटकैः पञ्चपैर्वाक्यैस्तमखण्डयत् । पुनः स्वयमुपन्यासं कृत्वा तमुपन्यासमखण्डयन्तं ससहायं तपप्यनु-

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

क्तिनामकनिग्रहस्थानं प्राप्तं चकार ॥ ४५ ॥ अत्र चायं प्रणीत आचार्यप्रियतमैः श्लोकः 'आनन्दतीर्थपार्थस्य भयादास्ते स पृष्ठतः । पुरतः स्थापयित्वान्यान् पद्मतीर्थजयद्रथ ' इति । 'विष्णुमङ्गलदेशान्ते हृतां कबलिकां निजाम् । श्रुत्वा रजतपीठस्थ एकवाटं ययौ गुरुः । तत्रस्थं चोलजं दृष्ट्वा स्वशिष्यैस्तं रुरोध सः । त्वच्छास्त्रं साधयसि चेत् प्राश्निकानाह्वयेत्यसौ । मध्वस्तेनोदितः प्रोचेऽत्राह्वयेच्छसि चेदिति । कृतकृत्योऽस्मि मे शास्त्रं व्याप्तमित्युदितेऽमुना । प्रोचे मध्वो मम व्याप्तं त्रैलोक्ये शास्त्रमित्यमुम् । अन्तर्यामी हन्त वेद तवेदं शाठ्यभाषितम् । इति ब्रुवाणं तं प्रोचे मध्वः स्मितमुखाम्बुजः । व्याप्तं त्वय्येव मच्छास्त्रं किमुतान्यत्र बालिश । अन्तर्यामी नियम्यश्च त्वयैवाङ्गीकृतावितिति । मिलितेष्वथ सभ्येषु प्राश्निकेष्वभवत्कथा । तत्र माध्व उपन्यासो ग्रन्थो वादाह्वयोऽभवत् ' ॥ ४६ ॥ पुनरपि सभ्यैरभि-

SGDF
Sri Gangadhar Digital Foundation

म.वि.भाव
॥ २३ ॥

प्रकाशिका
स १२

हितावसरात्पूर्वं तेषु त्रस्तेषु विद्रुतेषु वादावसानपद्यानां मध्वमहाजयमहामह-
कुतूहलिभिः सद्भिर्निगदितानामयमभिसन्धिःप्रपञ्च्यते 'द्रवत द्रवताशु मायिनः
प्रविशध्वमतन्द्रिता गुहाः । कमलारमणाम्बराश्रयः समुदेत्यखिलज्ञभास्कर'
इत्यास्तामित्यनेन । त्वदुक्तं सत्यं मिथ्यावेत्याद्युक्त्वा द्रष्टा द्रष्टा वो निग्रहीता ॥
॥ ४७ ॥ ४८ ॥ पूर्वेषां ब्रह्मादीनामाशांच ॥ ४९ ॥ शब्दभेदैर्गुणि सन्नि-
र्णीतं वेदैर्ज्ञानादिगुणवन्निश्चितं ध्वनिभिर्गुणवच्च ॥ ५० ॥ आनन्दतीर्थपुं-
सिंहो मायावादिदितेः सुतान् । विदार्य युक्तिनखरैरप्रतीपोऽभि(वि)भा-
सते ॥ नृहरिः सकलज्ञनामकः समुपैति हि मायिदानवान् । प्रपलायनमत्र
तत्क्षमं त्वरया वो वसतिर्गुहासु च ।। इत्यनयोर्विधावतेति । मायावादि-
दितेः सुतानित्यत्र 'षष्ठ्या आक्रोश' इत्यलुग्भवति दास्याः पुत्र इत्यादि-

॥ २३ ॥

SGDF
Sri Gangadhareswari Digital Foundation

वत् । नन्विदं दैत्यत्वं तत्वतस्तेषामाक्रोशाभिप्रायत्वादिति । सत्यमेव दिति-पुत्रत्वं मा भूदेषां मानुषत्वेन जातानां मायिनां, यदसुरत्वमन्धतमसैकयोग्यत्व-लक्षणं तदस्त्यतितरामिति ॥ अत्रिवादा जीवेश्वरजडानां त्रयाणां वादेन वच-नेन नियमेन रहिताः तत्वतस्तद्वचनानां चातत्वावेदकत्वाङ्गीकारेण ॥ ५१ ॥ स एकरूपमप्यंसे नैव धत्ते द्विपक्षोऽपि अमृतं मोक्षमपि सर्वेभ्यः ॥ ५२ ॥ 'पलायध्वं पलायध्वं त्वरया मायिदानवाः । सर्वज्ञहरिरायाति तर्कागम दरारिभृदि(धृगि)'त्यस्य वेदत्रातेत्यादिना ॥ ५३ ॥ स्वारामस्य कावु इत्यपभ्रष्टभाषा । भाग्यवाटस्य कोडिपाडि इति ॥ ५४ ॥ इति नारायण-पण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां-द्वादशः सर्गः ॥ १२ ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

॥ अथ त्रयोदशः सर्गः ॥

हरि ॐ ॥ 'उत्थाय पौर्णमास्यां स्वाराममितो निशीथ एव गतम्। श्रुत्वा चोलं त्रासाद्ग्राम्यैस्सह दत्तमग्रहीद्ग्रन्थम्' । पृथिवीभृज्जयसिंहः ॥ १ ॥ ३ ॥ परमस्नेहतया परमप्रणयत्वात् स्नेहवत्त्वाच्च ॥ ४ ॥ ८ ॥ विषयस्य कवेनाड् इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ९ ॥ क्षणदामूषिवांसं 'कालाध्वनोरत्यन्तसंयोग' इति द्वितीया ॥ १० ॥ १८ ॥ निषिद्धकाम्यभावो निषिद्धकाम्य कर्मणोरभिप्रायो निषिद्धत्वं काम्यत्वं च ॥ १९ ॥ २३ ॥ वादः समुवाय इति ग्रामद्वयम् ॥ २४ ॥ ३९ ॥ निजशिष्यप्रवरेण हृषीकेशतीर्थेन ॥ ४० ॥ ४२ ॥ गुहनामको विपश्चित् सुब्रह्मण्यपण्डितः ॥ ४३ ॥ ॥ ४५ ॥ वेदे कवितायां वेदान्त इति त्रिषु विक्रमोऽस्येत्युचितां त्रिविक्रमा-

SGDF
Sri Gurugovind Digital Foundation

ख्याम् ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ काव्यफलमुपाहरणाख्यम् ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ भानुर्नाम कश्चित्प्राभाकरप्रचुरः ॥ ५० ॥ ६८ ॥ चतुराननं चत्वार्याननानि ॥ ॥ ६९ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां त्रयोदशः सर्गः ॥ १३ ॥

॥ अथ चतुर्दशः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ ऊर्जः शरद उत्तर भागः । मलिनभावं मानसभावं नीलत्वं च । विश्वं कार्यमशेषं जगच्च ॥ १ ॥ २ ॥ 'स्वस्सुन्दरीभुजलतापरिरम्भणीघ्नः पौरन्दरी भवति यं भजतां भुजिष्या । आनन्दतीर्थभगवत्पदपद्मरेणुः स्वानन्ददो भवतु ते जयसिंह भूपे' त्याशिषा ॥ ३ ॥ १३ ॥ अरुणोपस्सवितॄणामुदयास्त्रयः मित्रभूकोशानामुदयाश्च । मन्त्रा गायत्र्याद्या गोप्या व्यवहरणविशे-

SGDF
Sri Gangadhar Digital Foundation

षाश्च । हृदयशिरश्शिखाकवचास्त्राणि पञ्चाङ्गानि कर्मणामारम्भोपायः पुरुषद्रव्यसम्पत् विनिपातप्रतीकारो देशकालावेक्षणं कार्यसिद्धिरिति च । प्रकाशनतपनाह्लादनशक्तयस्तिस्र आह्लादनं वृष्ट्या उत्साहमन्त्रप्रभुत्वशक्तयश्च । स्वात्मतेजः स्वस्वामिनो विष्णोर्ज्योतिः सुष्ठ्वात्मनः पराक्रमश्च । 'ऐश्वर्यस्य समग्रस्य वीर्यस्य यशसः श्रियः । ज्ञानविज्ञानयोश्चैव षण्णां भग इतीरणेति' षड्गुणाः 'सन्धिं च विग्रहं चैव यानमासनमेव च । द्वैधीभावं संश्रयं च षड्गुणान् कवयो विदु' रिति च ॥ १४ ॥ १६ ॥ भद्रजालरन्ध्रगताः सज्जनसमूहमध्यादागताश्च ॥ १७ ॥ १९ ॥ तुरगदेश्यास्तुरङ्गकल्पा 'ईषदसमाप्तौ कल्पब्देश्यदेशीयर'इति ॥ २० ॥ २२ ॥ 'स इमान् लोकानसृजत पृथिवीमन्तरिक्षं दिवं तान् लोकानभ्यतपत्ते(पंस्ते)भ्योऽभितप्तेभ्यस्त्रीणि ज्योतींष्यजायन्ताग्निरेव पृथिव्या अजायत वायुरन्तरिक्षादादित्यो दिव-

SGDF
Sri Gurgaonwari Digital Foundation

स्तानि ज्योतींष्यभ्यतपत्ते(पंस्ते)भ्योऽभितप्तेभ्यस्त्रयो वेदा अजायन्त ऋग्वेद एवाग्नेरजायत यजुर्वेदो वायोः सामवेद आदित्यात्तान् वेदानभ्यतपत्तेभ्योऽभितप्तेभ्यस्त्रीणि शुक्लान्यजायन्त भूरित्येव ऋग्वेदादजायत भुवरितियजुर्वेदात् स्वरिति सामवेदात्तानि शुक्ला(क्रा)न्यभ्यतपत्तेभ्योऽभितप्तेभ्यस्त्रयो वर्णा अजायन्त अकार उकारो मकार इति तानेकधा समभरत्तदेतदोमिती' त्यादि श्रुत्या वर्णिताः' ऐतरेयब्राह्मणपञ्चमखण्डिकाप्रतिपादितप्रणवप्रकारो द्रष्टव्यः ॥ २३ ॥ २८ ॥ त्रिरात्रफलदा नद्यो याः काश्चिदसमुद्रगाः । समुद्रगास्तु पक्षस्य मासस्य सरितां पतिः ॥ षण्मासफलदा गोदा वत्सरस्य तु जाह्नवी । द्वादशाब्दोपवासस्य विष्णुपादोदसेवनम् । यानि कानि च तीर्थानि ब्रह्माण्डान्तर्गतानि च । विष्णुपादोदकस्यैते कलां नार्हन्ति षोडशी मित्यभिदधति ॥ २९ ॥ सन्तोऽरा अस्येति सदरम् ॥ ३० ॥ ३२ ॥ 'अग-

SGDF
Sri Gurudev Digital Foundation

न्धमव्यक्तरसं शीतलं च तृषापहम् । अच्छं लघु च पथ्यं च तोयं गुणवदु-
च्यत' इति च ॥ ३३ ॥सुसुरभिसुमनोभिः सुष्टुसुगन्धिपुष्पैः—'पूरयन्ति
दिशः सोमं देवा गावः सरस्वती'ति च ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ अर्घ्यपाद्याचमनीय-
मधुपर्कपुनराचमनीयस्नानवस्त्रभूषणयज्ञोपवीतासनगन्धपुष्पधूपदीपनैवेद्य नम-
स्काराः षोडशोपचाराः । अगुणा अन्यचित्तत्वादयः । 'भुक्त्वा पीत्वार्चनं
दन्तकाष्ठाभक्ष्युपसर्पणम् । मैथुनानन्तरं चार्चा शवं स्पृष्ट्वोपसर्पणम् । अर्चा-
न्तरे मूत्रविष्ठाविसर्गौ सास्रभाषणम् । नीलवस्त्रावृतस्याप्ती राजान्नात्तिरुपाग-
(ह)तिः । उपस्पृश्याविधानैस्तु शुश्रूषोरपि रुष्टता । अकर्मण्यप्रसूनार्चा रक्त-
कौपीनवस्त्रता । कृष्णवस्त्रैर्हरेः कर्मविधिः स्पृष्टिस्तमस्यपि । कामानुसारि-
ता कृष्णवस्त्रस्य परिधूननम् । श्व(सं)स्पृष्टिः कोलमांसात्तिर्जालपादासनं
तथा । उपसर्पः पङ्किले च चिर्ति स्पृष्ट्वोपसर्पणम् । पिण्याकात्तिश्चोपसर्तुः

॥ २६ ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

पोत्रिमांसोपपादनम् । उपयातुर्मद्यपानं कुसुम्भदलभक्षणम् । (परप्रावरणग्राहः स्वञ्जनादेरकल्पनम्।) पुष्पादाने धूपदानं हरित्रोद्दरुपानहौ । अभेरीहन्तुरभ्याप्तिरजीर्णान्नस्य पूजनम् । द्वात्रिंशदपराधास्तु कथिता गुरुदोषदाः । वसुन्धरायै कोलेन(लोकेश)विष्णुना प्रभविष्णुनेति' च । 'मुखवासश्च ताम्बूलं दर्पणं छत्रचामरे । पादुके चेति विज्ञेया उपचाराः परैर्बुधैरि'ति षडनूपचाराः ॥

॥ ३६ ॥ 'आराधयामि मणिसन्निभमात्मबिम्बं मायापुरे हृदयपङ्कजसन्निविष्टम् । श्रद्धानदीविमलचित्तजलाभिषेकंभावाष्टपुष्पविधिना हरिमर्चयामी'ति भीमवचनमनूदितं तमित्यादिना । अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मचर्यापरिग्रहौ शौचं तुष्टिः सर्वसमर्पणमित्यष्टभावपुष्पाणि । 'अहिंसा प्रथमं पुष्पं पुष्पमिन्द्रियनिग्रहः । सर्वभूतदयापुष्पं क्षमापुष्पं विशिष्यते । ज्ञानपुष्पं तपः पुष्पं ध्यानपुष्पं तु सप्तमम् । सत्यं चैवाष्टमं पुष्पमेभिस्तुष्यति केशव इति'च ॥ ३७ ॥

SGDF
Sri Gangadhara Digital Foundation

॥ ३८ ॥ 'प्राय: सोऽयमनायासं पूज्यते परमेश्वरः । प्रीयतामिति तद्भक्त्या सततं वेदशालिभिरि'ति भगवता स्वयमेवाभिहितमनूदितं परमित्यादिना ॥ ॥ ३९ ॥ ४४ ॥ संविद्रते 'वेत्तेर्विभाषेति' रुट् ॥ ४५ ॥ ४८ ॥ आ ज्योतिषो दर्शनात् 'पूर्वां सन्ध्यां जपंस्तिष्ठेत्सावित्रीमार्कदर्शनात् । उत्तरां तु समासीत सम्यगृक्षविभावना' दिति विहितम् ॥ ४९ ॥ रौद्रं गवि सद्वायव्यमुपावसृष्टमाश्विनं दुह्यमानं सौम्यं दुग्धं वारुणमधिश्रितं पौष्णं समुदयन्तं मारुतं विष्यन्दमानं वैश्वदेवं बिन्दुमन्मैत्रं शरो गृहीतं द्यावापृथिवीयमुद्वासितं सावित्रं प्रक्रान्तं वैष्णवं ह्रीयमाणं बार्हस्पत्यमुपावसन (मुपसम्पन्न)मग्नेः पूर्वाहुतिः प्रजापतेरुत्तरैन्द्रं हुतमिति' श्रुत्युक्ताः षोडशदेवताः । अतिसृजन्तोऽग्नय इदमित्यादिरूपेण 'वाहिताग्न्यादिष्वि'ति परनिपातः ॥ 'गायत्रीलोकमाप्नोती'ति श्रुतौ गायत्रीशब्दोदितस्य विष्णोर्लोको ज्ञानद्वारा भवतीति ॥

SGDF
Sri Gangadharendra Digital Foundation

॥ ५० ॥ ५२ ॥ द्विजाः स्त्रीदन्ता नक्षत्राणि च । नगा गिरयो वृक्षाश्च ॥
॥ ५३ ॥ मृदुगामिन्यो विमानसम्पद आसां मृदुगामिन्यश्चैता विगतमान-
सम्पदश्चेति च । गोपाः स्वर्गपाः पशुपाश्च । ततं व्याप्तं वीणादिवाद्यं च ॥
॥ ५४ ॥ गतिदं मोक्षदं मार्गदं च । निशायां भागवतं व्याचक्षाणः श्रीम-
न्मध्वः कृष्णादिरूपं प्रकाशितवानिति भावः ॥ ५५ ॥ इति नारायणपण्डि-
ताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां चतु-
र्दशः सर्गः ॥ १४ ॥

॥ अथ पञ्चदशः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ अमरालयस्य कुडिलित्यपभ्रष्टभाषा । ग्रामस्यापि ॥
॥ १ ॥ ५ ॥ स्वभक्तिविषये खण्डितषड्र्मिकस्य हरेः प्रेष्ठा उपन्यासभारती

SGDF
Sri Gangadhar Digital Foundation

म.वि.भाव
॥ २८ ॥

सागरजा लक्ष्मीश्च । सादिभिर्वर्धितोर्म्याख्यगतिविशेषवदश्वश्रेष्ठा सेना । सागरापत्यश्रीश्च स्वोदयेन वर्धितकल्लोलचन्द्रश्रेष्ठा । सागरसम्बन्धिनी कान्तिश्च । सुकुचा सुस्वरा रमा । सुजलधरवद्गम्भीरसुस्वरा अन्या । सविस्तरं प्रकाशाभिप्राया गीः । सविस्तारस्वरूपतेजोद्रव्यात्मिका रमा । सविस्तारप्रादुर्भावेन प्रयोजनं शत्रुभीषणं सेनायाः । सयज्ञप्रकाशनप्रयोजना सागरापत्यश्रीः । सविस्तारतेजोयुक्तरत्नाख्यार्थवती अन्या ॥ ६ ॥ ७ ॥ नारायण इत्यादिपद्योक्तस्यार्थस्य साधकः प्रधानमित्यादिप्रबन्धः । युक्त्येति पदस्य कृत्यरूपेण प्रधानमित्यादिना साङ्ख्यानां मतमनूद्य दूष्यते । साध्यवैकल्यं पयसोऽपि विष्णवधीनत्वात् 'नकृतेत्वदि' त्यादेः ॥ ९ ॥ १० ॥ आदिशब्देनेश्वराङ्गीकारेऽपि तत्तदीश्य (श) त्वेनाङ्गीकारश्चार्वाकस्य देह (अचेतन) व्यतिरिक्तचेतनाङ्गीकारश्च वेदितव्यः । ईशानपेक्षायामित्यादिनाऽर्थतोऽनी-

प्रकाशिका
स १९

॥ २८ ॥

SGDF
Sri Gangadhar... Digital Foundation

श्वरवादिनो भाट्टादयश्च निरस्यन्ते ॥ ११ ॥ १३ ॥ कारणमित्यादिना भास्करादयः ॥ १४ ॥ १५ ॥ नन्वित्यादिता वैशेषिकादयः । सौख्यादिमानित्यादिशब्देन क्रिया ग्राह्या दुःखादीत्यनेनाररतिः ॥ १६ ॥ १७ ॥ 'यः सर्वज्ञः सर्ववित्' 'आनन्दं ब्रह्मण' इत्यादिर्वेदः ॥ १८ ॥ १९ ॥ तदनेकत्वं समवायस्यानेकत्वम् ॥ २० ॥ सत्यश्चेत्तदनेकत्वमसत्यश्चेत्समवायैक्यादि स (दीशे)दुःखमित्युक्तदोषद्वयम् । परं सदसद्विलक्षणं स्वव्याहतम् ॥ २१ ॥ ॥ ३२ ॥ अवर्णनीयं वागविषयत्वेन । नहि प्रमेयसम्बन्धरहितं प्रमाणं भवति ॥ ३३ ॥ 'यतो वा इमानि भूतानि जायन्त' इत्यादीनि जहल्लक्षणया । 'सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्मे' त्यादीन्यजहल्लक्षणया । 'तत्वमसी'त्यादीनि जहदजह ल्लक्षणया ॥ ३४ ॥ ४० ॥ आद्यशब्देन विज्ञानस्फोटकालाद्वैतानि ॥ ४१ ॥ विमता(नि)भगवद्वाचका(नि)न भवन्ति अविषयत्वात् शशविषाणवदित्याद्य-

SGDF
Sri Gangadharesvari Digital Foundation

हर्नीयम् ॥ ४२ ॥ ४५ ॥ दुखाकरोति विपरीतीकरोति 'दुःखात् प्राति-
लोम्ये' इति डाच् ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ (नारादिति) स्वव्याहत्यादिना प्रमा-
णविषयत्वेन च । निर्विशेषब्रह्मता कदा कथमित्यनुयोगे ज्ञानोत्तरं ब्रह्मभा-
वेनेत्याद्युत्तरे ज्ञानोत्तरकालसम्बन्धः ब्रह्मभाव इत्यादयो विशेषा मुक्तेः ॥
तूष्णीम्भावे निग्रहस्थानम् ॥ ४८ ॥ अपीत्यादिना निर्विशेषमोक्षो वैशेषिका-
दिविवक्षितो बुद्ध्यादिविरही च ॥ ४९ ॥ (नेष्टश्चेत् यत्रानन्दाश्च मोदाश्च
मुदः प्रमुद आसते । कामस्य यत्राप्ताः कामास्तत्र माममृतं कृधीति वेदोक्तिः।
विज्ञानेत्यादिना चरममेव) ते च तादृशमेव कुर्यात् । जीवं ज्ञानप्रयत्नवाञ्छा-
वन्तमेवाशुभभोगमभुञ्जानं कुर्यादीश्वरः ॥ ५० ॥ स्वरूपं च बद्धे दुःखव्या-
प्ति दृष्टम् । तथाचायं प्रयोगः विमतो मुक्तः स्वरूपशून्यो दुःखरहितत्वात् यः
स्वरूपशून्यो न भवति स दुःखरहितो न भवति यथा संसारीत्यतिप्रसङ्गः ॥

SGDF
Sri Gangeshwari Digital Foundation

॥ ५१ ॥ एवं ज्ञानानन्दादि साधयित्वा देहादि साध्यते मुक्तौ नन्वित्यादिना ॥ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ज्ञात्रादिरूपमेव देहश्चेत्स्यान्नाम ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ तत्रापि नावयवितेत्याशङ्क्य निरस्यते विमत इत्यादिना ॥ ५६ ॥ ६८ ॥ मुक्त इत्यादिना इन्द्रियवत्त्वं प्रसाध्यते ॥ ५९ ॥ ६० ॥ भाट्टादेरनीश्वरत्वादीशवदित्ययं दृष्टान्तो नेष्टश्चेत् ॥ ६१ ॥ 'यत्रानन्दाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद आसते। कामस्य यत्राप्ताः कामास्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायेन्दो परिस्रवे'ति वेदोक्तिः ॥ ६२ ॥ ६७ ॥ अर्थान्तरमग्नेश्च विपरीतं जयादिकं च ॥ ६८ ॥ ॥ ७६ ॥ सुसखा 'राजाहः सखिभ्यष्टजि'त्यस्य 'न पूजनादि' त्यपवादः ॥ ॥ ७७ ॥ ८८ ॥ निरन्तरमलेखयत् ॥ ८९ ॥ ९५ ॥ विशुद्धद्विकुलमित्यादिहेतुगर्भम् ॥ ९६ ॥ १०५ ॥ अनुगिरं 'गिरेश्च सेनकस्ये'ति टच्समासान्तप्रत्ययः ॥ १०६ ॥ १०७ ॥ शिलामध्यास्त 'अधिशीङ्स्थासां कर्मे'ति ॥

SGDF
Sri Gangadharan Digital Foundation

॥ १०८ ॥ १२३ ॥ चतुरास्योऽपि चतुरवदनोऽपि ॥ १२४ ॥ १२७ ॥ हृषीकेशतीर्थाः । जनार्दनतीर्थाः । नरहरितीर्थाः लोकैरभ्यस्तमुपेन्द्रतीर्था इति नामैषाम् ॥ १२८ ॥ अदीर्घ इति । अर्थतोऽन्यद्वामनतीर्था इत्यभिधानमेषाम् । अल्पीकृतलौकिकव्यवहाराश्च । रामतीर्थाः अक्षजं प्रत्यक्षमधो यद्गुणेभ्यस्तेऽधोक्षजतीर्था इति ॥ हृषीकेश इत्यादि सूचितं भक्तिज्ञानवैराग्यसागरा इति । सर्वत्रापि तीर्थशब्दोऽभिप्रेतः । सागरस्यापि शुद्धतीर्थत्वात् । एतेषामेतानि नामानि गुणयोगैर्वर्तन्त इति प्रकटयितुं तत्तद्गुणवत्त्वकथनेन सूचितानि । यथायोग्यं सर्वेषां सर्वगुणवत्त्वज्ञापनाय च ॥ १२९ ॥ १३१ ॥ एषां प्रशिष्याणां शिष्यास्तथा बहवः ॥ १३२ ॥ १३४ ॥ त्रयः त्रिविक्रमाचार्यः शङ्करार्यौ द्वौ च १३५ ॥ १३९ ॥किं बहुना तदा धरायां जातैः सद्भिः पूज्यः ॥ शयनैकादश्यामनीतायां सन्मठे तान्त्य इत्यपभ्रष्टनाम्नि

SGDF Sri Gangadharan Digital Foundation

अधिवासे ॥ १४० ॥ १४१ ॥ इति नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां स्वकृतश्रीमध्वविजयस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां पञ्चदशः सर्गः ॥ १५ ॥

॥ अथ षोडशः सर्गः ॥

हरिः ॐ ॥ १ ॥ २ ॥ इदमाकूतं, या ओषधीरित्यादिसूक्तैर्जप्तैरोषधीबीजेभ्यः सद्यः पुष्पफलादिनिष्पत्तिरुच्यते वैदिकैः न चोपलभ्यते । ततस्तेषां व्यभिचारित्वम् । स इह च प्रयोगः—विमतं वाक्यं न मानं व्यभिचारित्वादुन्मत्तवाक्यवदिति । अथ च सर्वो वेदोऽप्रमाणं वेदत्वाद्व्यभिचारिवेदवाक्यवदिति ॥ ३ ॥ विशुद्धमातापितृजन्यत्वादिमूलाधिकाराद्धि फलमुच्यत इति व्यभिचारित्वहेतोरसिद्धिर्योनकोक्तो नास्ति कोऽप्यधिकारी योग्यत्वे सत्यनुपलभ्यमानत्वात् खरविषाणवदिति ॥ ४ ॥ ओषधीनां मुद्गाद्या-

SGDF
Sri Gangadhareshwar Digital Foundation

नाम् ॥ ५ ॥ ९ ॥ यतमनसां यतीनामितरेषां गृहिणाम् ॥ १० ॥ १४ ॥
विविधगुणज्ञानाख्यरत्नः विविधवर्णतेजस्करत्नश्च लावण्यं सौन्दर्यं लवणभा-
वश्च ॥ १५ ॥ २४ ॥ गण्डवाटस्य कोडिङ्गाडीत्यपभ्रष्टभाषा ॥ २५ ॥ ३० ॥
पूर्ववाटस्य मूडेम्बाडीत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ पूर्वशब्देन वासुदे-
वोग्रामोढा(च्छा)ऽदयः ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ श्वादयः क्रमेण प्रत्यर्थ्यादिदृ-
ष्टान्ताः ॥ ३५ ॥ पारन्तीसुरसदनस्य केवुड(केट)देल इत्यपभ्रष्टभाषा ॥
॥ ३६ ॥ ३७ ॥ सरिदन्तरस्य इडेतुदे इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ३८ ॥ ४० ॥
उच्चस्य उजेर्य इत्यपभ्रष्टभाषा ॥ ४१ ॥ छन्दसां वै षष्ठेनाक्षाक्षानां रसोत्यने-
दत्(नोत्)। सप्रजापतिरबिभेत् पराङ्यं छन्दसां रसो लोकानभ्ये(त्ये)ष्यतीति
तं पुरस्ताच्छन्दोभिः पर्यगृह्णात्। नाराशंस्या गायत्र्या रैभ्या तृष्टुभेत्यादीति ॥
॥ ४२ ॥ तत्र नीवीव नर्देत्सहिता सान्यूह्व इत्यस्य यथा नीवी वस्त्रं सुधौतं

SGDF
Sri Gangadhareshwari Digital Foundation

विकासितं नर्देत् तथा नर्देत् । स एव हि तासान्युह्ण इति ॥ ४३ ॥ भगवदुक्तं श्रुत्वा निर्हेतुकं नेत्युक्तवान् । तेन पृष्टः स्वयमविद्वानपागमत् ॥ ४४ ॥ 'महानाम्नीनामुपसर्गानुपसृजती—' त्यादिखण्डस्य ॥ ४५ ॥ अमृतं मोक्षश्च ॥ ॥ ४६ ॥ ४९ ॥ मूर्छयित्वा स्वरविकासानामादिं कृत्वा । आदिस्वरावस्था मूर्छनेत्यभिहिता । तानानामुचिततया असङ्करत्वेन गानाद्गानान्तरप्राप्तिस्तानम् । पञ्चमाद्याः स्वराः । 'द्वे द्वे निषादगान्धारौ त्रिश्रुती धैवतर्षभौ । चतुःश्रुतय उद्दिष्टाः षड्जमध्यमपञ्चमा इति' सरिगमपधनीतिक्रमः । एकैकधनुर्मण्डलमात्रं श्रुतिः । श्रुतिसमुदायो ग्रामः । षड्जग्रामो मध्यमग्रामो गान्धारग्राम इति त्रिविधो ग्रामः । तत्र गान्धारस्तु द्युविषय एव । 'सप्तस्वरास्त्रयो ग्रामा एकविंशतिमूर्छनाः । तानान्येकोनपञ्चाशदेतद्गानस्य लक्षणमिति च

SGDF
Sri Gargeshwari Digital Foundation

'काकिश्च तुम्बुरुश्चैव कण्ठदोषौ प्रकीर्तिताविति' च ॥ ५० ॥ ५३ ॥ आव-
सन्तम् 'उपान्वध्याङ्वस' इति कर्मत्वम् ॥ ५४ ॥ ५८ ॥ श्रीः ॥

सुरनाथगुरुः सुरभीकृतदिङ्मुखया नवचन्दनमिश्रितया । अतिकोमल-
या तुलसीप्रसवच्छटयैक्ष्यत पुम्भिरसौ लसितः ॥ १ ॥ प्राणाधीशः प्राण उक्थ्यो
ज्येष्ठः श्रेष्ठोऽखिलेश्वरः । पाप्मनाविद्ध इत्यादिनानोपनिषदीरितः ॥ २ ॥ स
देवश्रेष्ठ इत्यादिभारताद्यैश्च वर्णितः । प्राण इत्येव लोकैश्च स महामहि-
मा स्मृतः ॥ ३ ॥ सर्वज्ञानबलादीनामनुसन्धानसुक्षमः । प्राणावतारेष्वभितस्त-
स्मान्नात्राप्यपूर्णता (म्) ॥ ४ ॥ सामर्थ्यांशांशमेवात्र प्रादुश्चक्रे जगद्गुरुः ।
तत्राप्यमर्त्यदृश्यांशो देवैरेवान्वभूयत ॥ ५ ॥ चर्या दृष्टा नरैः काश्चिद्विस्मृता
देवमायया । अविस्मृताश्च पुरुषैर्नास्माभिः सकलाः श्रुताः ॥ ६ ॥ श्रुतास्त्व
काश्चिदस्मैवोक्ता देवगुरुत्वनिश्चयात् । अन्यास्तथैव न प्रोक्ता ग्रन्थबाहुल्य-

SGDF
Sri Gargeshwari Digital Foundation

भीतितः ॥ ७ ॥ उक्ताश्च विस्मृता नैव तस्मादेवात्र कारणात्। प्रायेण नैक-
मात्रोक्ताः कथिता इह सर्वशः ॥ ८ ॥ मया दृष्टा ध्रुवमिति प्रोक्ताः प्रायेण
पूरुषैः ॥ द्वयोर्वक्त्रोर्विरोधेऽत्र स्वीकृता प्रबलस्य गीः ॥ तुल्यं तु सूक्ष्मं दृष्ट्वादौ
(तुल्ये तत्सूक्ष्मदृष्ट्यादौ) देवे(दैवे)नैव परीक्ष्यते ॥ ९ ॥ काव्यश्रिये वा
गुरुकीर्तये वा प्रोक्तं स्वयैवापि मनीषयेति । तस्मान्न शङ्क्येत महाजनेऽस्मि-
न्पुंसा कुशाग्रीयधियाप्यवश्यम् ॥ १० ॥ मन्दप्रबोधजनतोपकृतिं विधित्सु-
र्मध्वप्रसङ्गपरमोत्सवलम्पटोऽसौ। कृत्वापि मध्वविजयं व्यधितास्य किञ्चिद्भाव-
प्रकाशनमिदं हरये नमोऽस्तु ॥ ११ ॥ त्रिविक्रमविपश्चितो गुणनिधेः सुशि-
ष्याः सुताः सतामभिमतास्त्रयो यस्तृतीयोऽत्र नारायणः । स मध्वविजयं व्य-
धाद्गुरुगिरा सदानन्ददः प्रसीदतु ततः सदा दशमतिः सनारायणः ॥ १२ ॥

SGDF
Sri Gangadharaji Digital Foundation

इति श्रीमत्कविकुलतिलकश्रीमत्त्रिविक्रमपण्डिताचार्यसुतश्रीमन्नारायणपण्डिताचार्यविरचितायां आनन्दाङ्कितस्य स्वकृतश्रीमध्वविजयमहाकाव्यस्य भावप्रकाशिकाख्यटीकायां षोडशः सर्गः समाप्तः ॥ १६ ॥

॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

॥ श्रीमध्वेशार्पणमस्तु ॥

इदं पुस्तकं
पावञ्जे गुरुराव्
इत्यनेन स्वकीये श्रीकृष्णमुद्रणालये मुद्रापयित्वा
श्रीमन्मध्वसिद्धान्तग्रन्थालयात्
प्रकटतां नीतम्
शा. शक. १८४७.

SGDF
Sri Gangadhara Digital Foundation